

Publieke veiligheidsrede 2024

Beter voorbereid zijn, samenwerken en leren door structurele en efficiënte interregionale kennisuitwisseling

Goedemiddag iedereen, fijn dat we vandaag bij elkaar mogen zijn voor de start van het opleidingsjaar 2024-'25. Ik ben Maaïke Wittink. Ik ben bezig met mijn inwerktraject als officier van dienst in de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord. Afgelopen jaar ben ik afgestudeerd, deel uitmakend van de 53e lichting van de voltijdsopleiding voor brandweerofficieren.

Ik neem vandaag het stokje over van IJle Stelstra, die vorig jaar op deze plek de nieuwe traditie van de Publieke Veiligheidsrede heeft ingeluid. Ik dank IJle dat hij mij heeft gevraagd om een vervolg te geven aan deze traditie. Elk jaar heeft de Publieke Veiligheidsrede ten doel om het brede veiligheidsdomein te prikkelen en kritisch te laten stilstaan bij een actueel thema. Vandaag sta ik voor die taak, als officier die twee jaar geleden nog dáár zat – op de plek waar jullie nu zitten.

Ik heb mijn opleiding voltooid en ben net begonnen in het brandweervak. Wat zijn mijn ervaringen tot nu toe? Wat is me opgevallen? Hoe sluit de theorie aan op de praktijk? Met die open vragen heeft IJle me aan het denken gezet.

En wat is me dan opgevallen? Daar hoefde ik niet lang over na te denken. Het antwoord heeft niet eens zozeer te maken met het werk dat ik binnen mijn veiligheidsregio doe. Maar wel met alle keren dat ik samenwerk met andere regio's. Want het blijkt het niet altijd vanzelfsprekend dat de kennis uit mijn regio bij andere regio's aankomt. Of dat hun kennis mij bereikt. En als het wel lukt, kan ik die kennis later vaak niet meer terugvinden. Mijn vraag is dus: hoe kunnen we onze kennis beter delen? En hoe kunnen we in Nederland onze leerpunten beter borgen? Precies daar wil ik het de komende 20 minuten met jullie over hebben.

Natuurlijk ziet elke regio er anders uit. Daarom hebben we andere dingen nodig. Wij hebben bijvoorbeeld veel duinkaarten in de auto, omdat bij ons het risico op natuurbranden relatief

groot is. Maar bijvoorbeeld in Amsterdam zijn helemaal geen duinen. In Noord-Holland Noord hebben wij als officieren van dienst een weekpiket, verdeeld over vijf gebieden, en relatief veel vrijwilligerskazernes. In andere regio's zijn veel meer beroepskazernes, waarvan vele met een 24-uursbezetting. Dat zijn logische verschillen. Maar we werken ook met verschillende systemen, die niet altijd voor elkaar openstaan. Daardoor kan het zomaar gebeuren dat ik bij een regio-overschrijdend incident de beelden van een andere regio niet op mijn scherm kan krijgen.

Ook weten we niet altijd van elkaar waar we mee bezig zijn. Bij Noordwest 4, het samenwerkingsverband van de veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland, Kennemerland, Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland Noord, hebben we het onderwerp industriële waterstoftoepassingen toegewezen gekregen. Op zichzelf positief, want als de waterstof-backbone is gerealiseerd, kunnen we te maken krijgen met regio-overstijgende incidenten. Maar in de praktijk weet de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond inmiddels veel meer van waterstof – begrijpelijk met de komst van grote waterstoffabrieken op Maasvlakte 2. Kortom, door de Nederlandse lappendekenstructuur benutten we niet de volledige potentie.

Tegelijk delen wij in Noord-Holland Noord onze kennis die we opgedaan hebben over de brandweerassistent weer heel goed met bijvoorbeeld Zeeland. Zo kunnen zij hier met hun eigen project op voortbouwen. En binnen Noordwest 4 organiseren we om het jaar 'Fier op Noordwest 4', een netwerkdag waarop we onze kennis delen en onze successen vieren.

Soms delen we onze kennis dus heel goed, maar in andere gevallen vinden we elkaar niet. Hoe komt dat?

Voor een belangrijk deel is dat natuurlijk vanuit onze traditie gegroeid. We zijn nooit een landelijke organisatie geweest. Voordat de veiligheidsregio's werden opgericht, kende elke gemeente nog haar eigen brandweer. De binding van een brandweerpost met de lokale gemeenschap is niet voor niets heel sterk. Die regionale structuur heeft grote voordelen. We zitten dicht op het werkgebied en we krijgen aanvullende opleidingen die aansluiten op onze eigen werkomgeving. Veel goede ideeën ontstaan dan ook lokaal of regionaal.

Maar dan kijken we niet altijd meteen of de rest van het land er iets aan heeft. En als we wél landelijke afspraken maken, kiezen we soms nóg onze eigen weg. Kijk naar onze bluspakken en helmen, met soms een eigen kleur of een schildje. En dat is logisch, want juist daarin keert onze lokale cultuur terug: trots op onze post!

Daarnaast zijn we als brandweer supergoed in improviseren. Geef ons een probleem en we maken er een uitdaging van. Maar improviseren is óók onze valkuil als het gaat om samenwerken. En dat is zonde, want bij grotere incidenten zijn we wél afhankelijk van elkaar.

Bovendien is het moeilijk om überhaupt ergens landelijke informatie over te vinden, omdat je niet weet op welke trefwoorden je moet zoeken. Daardoor weet je vaak pas hoe het zit als iemand het je vertelt.

Toch willen we graag van elkaar leren. Dat zien we terug in de vele informele verbanden die er bij de brandweer bestaan. Leerfilms en video's worden in allerlei appgroepen gedeeld. Via die appgroepen bereiken die ook andere regio's. Een mooie video vindt zijn weg dus wel – en dat is natuurlijk fantastisch. Maar alleen via de informele kanalen. Buiten de veiligheidsregio is zo'n video niet structureel beschikbaar en vindbaar. En hij bereikt ook andere partners in het veiligheidsdomein niet.

In Noord-Holland Noord is onze appgroep zelfs de 'officiële' manier van delen, want niet iedereen raadpleegt zomaar Victor, het intranet. Logisch, want mensen kijken makkelijker even op hun telefoon. Daardoor missen we een plek waar je zo'n film later gemakkelijk terugvindt. En echt, dat gemis beseffen we heus wel. Niet zo lang geleden stelde een collega voor om hashtags te plaatsen bij de informatie die in onze appgroep wordt gedeeld. Op zichzelf een goed idee. Maar wie bepaalt wat de juiste hashtags zijn? En hoe weet je op welke hashtag je moet zoeken? Zo blijft de oplossing geïmproviseerd en is hij alsnog niet vastgelegd voor de toekomst.

En dat terwijl informatiegericht werken steeds noodzakelijker wordt. We leven in een tijdperk waarin incidenten en crises elkaar snel opvolgen, als gevolg van onder meer de klimaatverandering, de energietransitie en de geopolitieke ontwikkelingen. Daardoor is actuele, relevante en landelijk toegankelijke informatie voor professionals belangrijker dan ooit. Die draagt bij aan een betere samenwerking en dus aan een effectieve aanpak van incidenten en crises.

In de praktijk komt dat neer op drie dingen:

1. Aan de voorkant werken we samen om ons goed voor te bereiden op incidenten en crises. Daar kunnen we procedures voor opstellen en handelingsperspectieven voor meegeven, zodat we weten wat we aan elkaar hebben, en onszelf daarop trainen.
2. Tijdens het incident of de crisis moeten we informatie beter met elkaar kunnen delen. Zo kunnen we beter samenwerken en op de situatie inspelen.

3. Wat achteraf als leerpunt uit een evaluatie komt, moet ook worden gedeeld en vindbaar zijn.

Om daar te komen, moeten we wel een paar stappen zetten. Maar daarvoor lopen we tegen wat hindernissen aan. Zo is het vaak nog te moeilijk om via de officiële weg aan bruikbare en nuttige documenten te komen. Sommige regio's hebben er een afdeling voor, zoals wij in Noord-Holland Noord. Wij hebben mensen die alle bronnen scannen op leerzame documenten. Maar bij veel regio's ontbreekt daar de capaciteit voor.

Of kijk naar de manier van informatie verzamelen waarop we nu onze statistieken baseren. Het NIPV vraagt bijvoorbeeld informatie uit de regio's op over branden die gerelateerd zijn aan de energietransitie. Maar niet alle regio's doen op dezelfde manier aan registratie. Daardoor moet het NIPV achteraf controlevragen stellen. Dat komt doordat we niet van tevoren hebben afgesproken hoe we incidenten classificeren. Zo kan het gebeuren dat we kleine branden in accu's van bijvoorbeeld fietsen, stepjes of batterijen in huisvuil niet meenemen in de cijfers die bijhouden hoe vaak accubranden voorkomen.

Verder hebben we over alle regio's heen te maken met een lappendeken van applicaties en tussenoplossingen. Door die tussenoplossingen zitten veel vrijwilligers te weinig op zo'n applicatie. Daardoor denken ze gauw: ik wacht wel tot de nieuwe applicatie er is. Intussen verwatert de discipline tot invoeren of raadplegen. Dat is jammer, want hoe makkelijker het is, des te sneller zullen mensen het ook doen. Bovendien ben je door die lappendeken op het moment van uitrukken vaak 'blind' in een andere regio, omdat je daar het systeem niet in kunt.

Bevelvoerders krijgen intussen volop informatie aangeboden, daar ligt het niet aan. Maar aan sommige informatie is een overdaad, andere informatie ontbreekt. Soms is het precies de informatie die je nodig hebt. Een andere keer zijn het hele lappen tekst waar je doorheen moet ploegen in de paar minuten op weg naar een incident. In een voertuig dat over verkeersdrempels hotst, terwijl je ook nog je manschappen moet instrueren.

En wat mij is opgevallen als pas afgestudeerde officier: tijdens de opleiding word ik voortdurend op mijn kennis getoetst. Logisch natuurlijk, want daar is een opleiding voor. Maar na de opleiding krijg ik geen verplichte toetsen meer. Hoe weet ik dat ik blijblijf met mijn kennis, ook bij incidenten die niet vaak voorkomen, of wanneer een procedure verandert? Het is belangrijk dat we een leven lang blijven leren en ervoor zorgen dat ik als officier mijn strepen daadwerkelijk blijf verdienen.

Maar stel je eens voor hoe het zijn als we dit over een paar jaar helemaal voor elkaar hebben? Want sommige dingen zijn best snel te realiseren, zoals het classificeren en landelijk delen van incidentevaluaties. Daarvoor hoeven we het wiel niet opnieuw uit te vinden. In andere sectoren hebben ze dat allang gedaan. Kijk naar de rechtspraak. Op rechtspraak.nl kun je op allerlei zoektermen de relevante arresten en uitspraken vinden. Zoiets zou voor ons ook fantastisch zijn! Want is het niet geweldig als de opbrengst van alle regio's ook bij álle regio's terecht komt?

Natuurlijk moeten we onze regionale aanpak koesteren, want daardoor kunnen we snel schakelen. Maar we zouden wel meer aandacht mogen schenken aan het ontsluiten van de kennis die we met z'n allen hebben opgebouwd.

Dus stel je voor dat we een bibliotheek van incidenten en crises zouden hebben. Een bibliotheek waarin je heel snel en heel precies de kennis kunt terugvinden die zoekt, omdat die is getagd met bruikbare zoektermen. Zo'n bibliotheek is vooral nuttig vóór en na een incident. Zo kun je er aanvullende kwalitatieve input uithalen op de trends in de kerncijfers van het NIPV, om zo nog beter voorbereid te zijn. Of denk aan het onderwijs. Hoe fijn zou het zijn voor de 54e lichting van de officiersopleiding als zij voor hun lessen incidentevaluatie een reeks thema's kiezen? En als elke groepje vervolgens op zijn thema in die bibliotheek kan zoeken? En dan wel met een classificatie die we van tevoren hebben bepaald – niet met spontane hashtags!

Hoe gaan we daarnaartoe? Daarvoor moeten we beginnen met nadenken over de vraag hoe we informatie verzamelen, verspreiden en ontsluiten. Dat betekent ten eerste: draagvlak creëren en het laagdrempelig maken om informatie daadwerkelijk in te voeren. Ten tweede: kiezen voor systemen die informatie structureel en overzichtelijk ordenen en beschikbaar stellen, ook regio-overstijgend. En die, ten derde, eenvoudig benaderbaar zijn en 'klantvriendelijk' zijn om mee te werken.

Het NIPV zou daarin nog meer als aanjager en regisseur kunnen fungeren en zo de kenniscirkel daadwerkelijk kunnen rondmaken. Het NIPV is daar ook de logische plek voor. Hier leren we het vak. Hier onderzoeken we het vak. Hier zijn ze er voor het hele veiligheidsdomein in heel Nederland. En hier zorgen ze ervoor dat we getraind blijven en een leven lang blijven leren. De regio's moeten het NIPV daarin wel ondersteunen. Dus laten we niet op elkaar wachten. We kunnen het alleen samen.

Let wel, het is geen zicht op een verre toekomst dat ik hier presenteer. En we hoeven ook niet alles volledig landelijk te standaardiseren. Alle informatie is er, het gaat er vooral om dat we onze bestaande IT-hulpmiddelen beter op elkaar afstemmen. Als iedereen ziet hoe makkelijk dat gaat en hoeveel baat we ervan hebben in ons dagelijks werk, zal iedere regio zich daar extra voor inzetten. Samenwerken moet leuk zijn en lonen, dan komt de rest vanzelf.

Kortom, laten we aan de slag gaan met het regio-overstijgend beschikbaar maken van vitale informatie. Zodat we niet informeel, maar structureel onze kennis uitwisselen en daar met z'n allen beter van worden. Ik besef goed dat dat niet allemaal van de ene op de andere dag klaar kan zijn. Dat vraagt om een strategische visie. Maar op niet alles hoeven we lang te wachten. Neem die bibliotheek: die kunnen we echt snel maken!

Laat het NIPV daarin het voortouw nemen. Ik heb de technische kennis er niet voor in huis, maar denk graag mee over de functionele invulling. Wat mij betreft kunnen we daar morgen al over in gesprek. En wie weet plukt deze lichtung daar al de eerste vruchten van.

Dank voor jullie aandacht.

Maaïke Wittink, oud-student van de 53^e voltijdopleiding Brandweerofficier en werkzaam bij Veiligheidsregio Noord-Holland Noord.

De inhoud van deze veiligheidsrede kwam tot stand in een samenwerking tussen Maaïke Wittink en Natascha Rens, ook oud-student van de 53^e voltijdopleiding Brandweerofficier.